

Циганов Олег Григорович,
доктор юридичних наук, доцент,
головний науковий співробітник
ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-8924-1139
Рибінська Анна Петрівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
секретаріату Вченої ради,
ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-9521-7688

НАРОДНА ПОЛІЦІЯ КНР: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ Й ТАКТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано особливості організаційної структури й тактики діяльності Народної поліції КНР, котра відіграє головну роль у системі забезпечення внутрішньої безпеки Китайської держави. Звертається увага на те, що поліцейська система КНР являє собою гібридну модель, котра поєднує централізовану специфіку з характеристиками, властивими децентралізації в управлінні. Для виконання поставлених завдань у сфері громадської безпеки китайська поліція використовує специфічні, але ефективні методи несення служби. Водночас Народна поліція КНР форсує прискорене втілення стратегії, спрямованої на посилення своїх підрозділів новачками наукових технологій, які значно підвищують ефективність поліцейської діяльності.

Ключові слова: гібридна модель поліцейської системи, Міністерство громадської безпеки КНР, Народна поліція Китаю, організаційна структура, тактика діяльності, новачки наукових технологій, іноземний досвід.

Упродовж останніх десятиліть Китайська Народна Республіка здійснила величезний ривок уперед – економіка цієї країни посіла другу сходинку у світовому рейтингу, за номінальним значенням валового внутрішнього продукту в доларовому еквіваленті її випереджає тільки економіка США. Також у Китайської держави є великі здобутки з погляду зовнішньополітичного капіталу, адже вона є постійним членом Ради Безпеки ООН, легальною ядерною державою, активним членом Групи двадцяти (G20; англ. *Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors*) й Шанхайської організації співробітництва, учасником механізмів Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН, англ. *Association of Southeast Asian Nations*) та ін.

Безумовне велике значення для нашої держави має вивчення досвіду Китаю щодо вдосконалення організації діяльності структур органів виконавчої влади, котрі забезпечують внутрішню безпеку, що сприятиме розширенню сукупності

© Tsyhanov Oleh, Rybinska Anna, 2021

наших уявлень про шляхи державного будівництва у сфері забезпечення правопорядку в системі органів виконавчої влади України, збагатить та надасть нової якості знань про форми й методи боротьби з правопорушеннями. Зазначене своєю чергою дозволить продуктивніше працювати над удосконаленням вітчизняних правових інститутів, знаходити більш конструктивні теоретичні та практичні рішення проблем у правотворчій і правозастосовній діяльності органів забезпечення внутрішньої безпеки України, а також позитивно вплине на зміцнення законності в процесі здійснення цієї діяльності.

На сьогодні система забезпечення внутрішньої безпеки (далі – СЗВБ) Китайської Народної Республіки має складну, суворо ієрархічну структуру з жорстким, багаторівневим контролем над діяльністю всіх її елементів як з боку Комуністичної партії Китаю, так і органів законодавчої, виконавчої та судової влади цієї країни.

Головну роль у СЗВБ Китаю відіграє поліцейська система КНР, яка є сукупністю функціонуючих у системі органів виконавчої влади і взаємно доповнюючих один одного в процесі реалізації поставлених завдань державних правоохоронних інституцій, діяльність яких спрямована на ефективний захист особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Міністерство громадської безпеки КНР, як один з основних елементів поліцейської системи СЗВБ Китаю, наразі є органом виконавчої влади, до компетенції якого відноситься: виконання поліцейських функцій, охорона громадського порядку, захист політичного та державного ладу, вищого керівництва держави та важливих державних об'єктів, антитерористична боротьба проти екстремізму і сепаратизму на території Китаю. Призначення цього відомства КНР те ж саме, що й у міністерств внутрішніх справ в інших країнах, але функцій у нього набагато більше.

Міністерством громадської безпеки сформовані бюро та відділи практично у всіх населених пунктах КНР. При них є диспетчерські пункти. Бюро та відділи підпорядковуються як вищим поліцейським органам, так і місцевій владі, а диспетчерські пункти – безпосередньо поліції й об'єднані в розгалужену мережу. Такий поділ виправдовує себе: бюро в населених пунктах відповідають в першу чергу за внутрішню безпеку, розслідування як загальнокримінальних, так і економічних злочинів, боротьбу з пожежами, роботу рятувальних служб [1].

Отже, поліцейська система КНР являє собою гібридну модель, що поєднує централізовану специфіку з характеристиками, властивими децентралізації в управлінні. У порівнянні з типовою децентралізованою поліцейською моделлю США, централізована складова поліції КНР забезпечується управлінням зверху – підлеглий орган відповідає перед вищим. Децентралізація в побудові поліцейської моделі КНР реалізується участю уряду країни у формуванні державної політики в сфері громадської безпеки, управлінням поліцією, фінансуванням її діяльності й підбором та призначенням керівних кадрів. Подвійна модель підпорядкування має низку безсумнівних переваг, оскільки регіональні та місцеві органи громадської безпеки щодо управління поліцейськими силами та планування їхньої роботи наділяються незалежними повноваженнями, що забезпечуються місцевим урядом і керівними органами громадської безпеки [2]. Крім того, особливу роль у комплектуванні кадрів поліцейських органів відіграє Комуністична

партія Китаю, адже в кожному з цих органів створені й функціонують спеціальні політичні ради, які проводять співбесіди з кандидатами на службу, а також здійснюють контроль за діючими працівниками [3, с. 22].

Міністерство громадської безпеки керує галузевою Народною поліцією Китаю. Остання становить основну частину особового складу зазначеного відомства. Ст. 2 Закону КНР “Про Народну поліцію” від 28 лютого 1995 р. визначає: “До завдань Народної поліції входить: захист безпеки держави, підтримання громадського порядку, захист особистої безпеки і свободи громадян та їх власності, захист загальнонародної власності, запобігання, припинення та покарання незаконної й злочинної діяльності. Народна поліція складається з поліцейських, які працюють в органах громадської безпеки, органах державної безпеки, в’язницях і органах, що видають питаннями трудового перевиховання, а також поліцейських, які працюють в народних судах і народній прокуратурі” [4, ст. 2]. Службовці Народної поліції, що працюють в органах громадської безпеки, повинні виконувати наступні функції, закріплені у ст. 6 вказаного Закону: запобігання, припинення і розслідування незаконної і злочинної діяльності; підтримання громадського порядку; забезпечення безпеки на транспорті; профілактика протипожежних заходів; контроль за поширенням вогнепальної зброї та боєприпасів; спостереження за поширенням холодної зброї, вибухових і запалюючих речовин, смертельних отрут, радіоактивних та інших небезпечних матеріалів та виробів; нагляд за діяльністю представників спеціальних професій (зокрема, за адміністрацією в’язниць); служіння в якості охоронців визначених державою осіб; охорона важливих місць і споруд; контроль під час проведення зборів, процесій та демонстрацій; вирішення завдань міграційної служби; підтримання громадського порядку в прикордонних районах; приведення у виконання кримінальних покарань щодо осіб, які порушили закон; контроль за діяльністю в галузі інформаційної безпеки; забезпечення безпеки в органах державної влади, громадських організаціях, на підприємствах, у закладах; спрямовувати роботу масових організацій на підтримання громадського порядку та профілактику злочинів тощо [4, ст. 6].

Функціонал Народної поліції КНР знаходить своє відображення в її структурі, що складається з дев’яти служб: служба забезпечення громадської безпеки; служба побутової реєстрації; служба карного розшуку; департамент забезпечення безпеки дорожнього руху; міграційна служба; прикордонна служба; служба пожежної безпеки; охоронна служба; служба інтернет-безпеки [5, с. 67]. Також до поліцейської системи КНР входять професійні поліцейські служби, які включають в себе підрозділи поліції по боротьбі з контрабандою (або митну поліцію), судову поліцію, тюремну поліцію, залізничну поліцію, поліцію з контролю дорожнього руху, річкову та морську транспортну поліцію, поліцію цивільної авіації, поліцію з охорони лісів [6, с. 482].

Відповідно до наказу Міністерства громадської безпеки КНР “Про затвердження внутрішнього Статуту Народної поліції Китаю” від 01.06.2000 № 53 завдання поліції громадської безпеки полягають у забезпеченні спокою і безпеки суспільства. Для виконання цих завдань офіцери поліції громадської безпеки здійснюють такі види діяльності: несуть цілодобові чергування на території, що обслуговується; знаходяться в постійному контакті з громадянами під час вуличних чергувань; патрулюють підзвітні території. Працівники поліції громадської безпеки запоби-

гають злочинам, здійснюють затримання підозрюваних у скоєнні злочинів, надають допомогу громадянам, які постраждали від злочинних посягань та нещасних випадків.

Основними методами несення служби працівниками поліції громадської безпеки є:

1) чергування на стаціонарних постах, що дозволяє працівникам поліції швидко реагувати на будь-яку надзвичайну подію. Крім спостереження, на постах ведеться робота щодо прийняття від громадян заяв про скоєння злочинів, зберігання зниклих і знайдених речей, допомога громадянам, які потребують допомоги;

2) патрулювання: перебуваючи за межами стаціонарного поста, працівники поліції патрулюють свої ділянки обслуговування пішки, на велосипедах, а також на автотранспорті;

3) періодичні візити поліцейських до громадян, що проживають в районі їхнього обслуговування, додому і на роботу, надання громадянам відповідей по “гарячій” телефонній лінії, прийом скарг та повідомлень;

4) створення консалтингових служб, в яких представники різних соціальних груп висловлюють свої думки і разом з поліцейськими вивчають та обговорюють проблеми, що стосуються життя суспільства, з метою вжиття заходів щодо забезпечення громадської безпеки;

5) громадська діяльність у напрямку створення асоціацій, контактних пунктів, груп щодо запобігання злочинів з метою створення сприятливого соціального середовища, некримінального і безпечного суспільства.

6) видання та розповсюдження літератури, яка пропагує правомірну поведінку [7, с. 106–107].

Водночас китайська поліція форсує прискорене втілення стратегії, спрямованої на посилення своїх підрозділів новачками наукових технологій. Зокрема, за допомогою дистанційних телекомунікаційних технологій поліція у змозі контролювати вулиці й громадські місця всіх населених пунктів КНР. Також поліцією Китаю здійснюється розвиток спеціальних комп’ютерних систем, які надають допомогу в розслідуванні злочинів, як-от: система автоматичного визначення даних про транспортний засіб за його номером; використання фотографічного банку даних про підозрюваних; удосконалення процесу впізнання злочинця, наприклад за допомогою ідентифікації за мікрочастками та аналізу ДНК тощо. Крім того, з 2007 року підрозділам МГБ КНР поставлено завдання займатися також відстеженням sms-повідомлень. Новітні технології і апаратура, які вже знаходяться в розпорядженні поліції, покликані допомогти у виявленні та покаранні тих, хто за допомогою sms-повідомлень розсилає непристойні жарти, погрози, заохочує азартні ігри, займається шантажем або вимаганням.

Оскільки вплив Інтернету й значення його для бізнесу все збільшується, в структурі китайської поліції з’явився спеціальний підрозділ, який базується в провінції Аньхой. Завдання Інтернет-поліції – наведення порядку в комп’ютерних мережах. Таке широке формулювання передбачає і боротьбу з хакерами, і навіть здійснення актів цензури. Так, у Пекіні поліція вже проводить відстеження повідомлень, що відправляються електронною поштою, і нагляд за онлайн-чатом. Поліцейські стежать і за тим, на які web-сайти заходять громадяни Китаю. У випадку, якщо зміст ресурсу буде визнано підливним і загрозливим для

суспільства, доступ до нього буде заблокований [1]. Крім того, у КНР йде серйозна боротьба за моральний стан суспільства. Тому контроль над друкованою та відеопродукцією також покладено на підрозділи поліції.

Останніми роками в Китаї особливу увагу стали приділяти інституту реєстрації за місцем проживання або перебування, оскільки загроза терористичної експансії не минула й цю державу. Отже, не слід дивуватися, якщо, зупинившись у готелі, дізнаєтеся: ваші персональні дані внесені до комп'ютерної бази МГБ.

Тероризм і наркобізнес, як відомо, дуже пов'язані. Боротьба з наркобізнесом ведеться не тільки оперативними засобами, а й пропагандистськими, причому не тільки за допомогою ЗМІ. Поліцейських зобов'язали зустрічатися зі школярами, студентами й проводити з ними бесіди про згубність наркотичної пристрасті. Ті ж, хто "підсів" на голку або пристрастився до інших згубних звичок, ризикує потрапити поза своєю волею на примусове лікування. Більше того, відповідальність за особу, що призвичаїлася до наркотиків, несуть не тільки родичі, а навіть його сусіди й дільничний інспектор поліції [1].

Таким чином, поліцейська система КНР відіграє головну роль у системі забезпечення внутрішньої безпеки Китаю та являє собою сукупність функціонуючих у системі органів виконавчої влади й взаємно доповнюючих один одного в процесі реалізації поставлених завдань державних правоохоронних інституцій, діяльність яких спрямована на ефективний захист особистості, суспільства і держави від потенційних та реальних загроз.

Поліцейська система КНР являє собою гібридну модель, що поєднує централізовану специфіку з характеристиками, властивими децентралізації в управлінні: централізована складова китайської поліції забезпечується управлінням органами громадської безпеки зверху, а децентралізація реалізується участю уряду країни у формуванні державної політики в сфері громадської безпеки, управлінням поліцією, фінансуванням її діяльності й підбором та призначенням керівних кадрів. Подвійна модель підпорядкування має низку безсумнівних переваг, оскільки регіональні та місцеві органи громадської безпеки щодо управління поліцейськими силами та планування їхньої роботи наділяються незалежними повноваженнями.

Функціонал Народної поліції КНР знаходить своє відображення в її структурі, що складається з дев'яти служб: служба забезпечення громадської безпеки; служба побутової реєстрації; служба карного розшуку; департамент забезпечення безпеки дорожнього руху; міграційна служба; прикордонна служба; служба пожежної безпеки; охоронна служба; служба інтернет-безпеки. Також до поліцейської системи КНР входять професійні поліцейські служби, які включають в себе підрозділи поліції по боротьбі з контрабандою (або митну поліцію), судову поліцію, тюремну поліцію, залізничну поліцію, поліцію з контролю дорожнього руху, річкову та морську транспортну поліцію, поліцію цивільної авіації, поліцію з охорони лісів.

Завдання китайської поліції громадської безпеки полягають у забезпеченні спокою і безпеки суспільства. Для їх виконання поліцейські громадської безпеки здійснюють такі види діяльності: несуть цілодобові чергування на території, що обслуговується; знаходяться в постійному контакті з громадянами під час вуличних чергувань; патрулюють підзвітні території. Водночас поліція Піднебесної форсує прискорене втілення стратегії, спрямованої на посилення своїх підрозділів

новаціями наукових технологій, які значно підвищують ефективність поліцейської діяльності.

Вивчення й запозичення досвіду організації й тактики діяльності поліції Китаю має, безумовно, велике значення для нашої держави щодо вдосконалення організації діяльності структур органів виконавчої влади, котрі забезпечують внутрішню безпеку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Катышев Е.* Китай: полиция отвечает за все. Информационный портал “Офицеры России”. URL: <http://oficery.ru/security/3074> (дата звернення: 21.10.2020).
2. *Внуков В.И., Кайргалиев Д.В.* Организация и управление служебной деятельностью полиции Китая. Евразийский юридический журнал. 2015. № 11 (90). URL: <https://eurasialaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstv-mira/organizatsiya-i-upravlenie-sluzhebnoy-deyatelnostyu-politsii-kitaya> (дата звернення: 21.10.2020).
3. *Манцуров А.Ю.* Система обеспечения внутренней безопасности Китайской Народной Республики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. ВНИИ МВД РФ. Москва, 2012. 26 с.
4. О Народной полиции: Закон КНР от 28 февраля 1995 г. URL: <http://www.law.ucl.ru/police.htm> (дата звернення: 21.10.2020).
5. *Чимаров С.Ю.* К вопросу о миссии народной полиции КНР на пути к реализации “китайской мечты”. Символ науки. 2016. № 4. С. 66–68.
6. *Майоров В.И., Дунаева О.Н.* Правовые основы деятельности полиции по обеспечению безопасности участников дорожного движения в Китайской Народной Республике. Вестник Омской юридической академии. 2018. Т. 15. № 4. С. 480–486.
7. *Манцуров А.Ю.* Особенности тактики деятельности Народной полиции Китайской Народной Республики при несении службы. Вестник Московского университета МВД России. 2009. № 11. С. 105–108.

REFERENCES

1. *Katyishev E.* Cina: Police is responsible. Informationsionnyy portal “Ofitseryi Rossii”. URL: <http://oficery.ru/security/3074> (Data of Application: 21.10.2020) [in Russian].
2. *Vnukov V.I., Kayrgaliev D.V.* (2015) Organizatsiya i upravlenie sluzhebnoy deyatelnostyu politsii Kitaya. “Organization and Management of the Performance of the Chinese Police”. Eurasian Law Journal 11 (90). URL: <https://eurasialaw.ru/nashi-rubriki/politsiya-gosudarstv-mira/organizatsiya-i-upravlenie-sluzhebnoy-deyatelnostyu-politsii-kitaya> (Date of Application: 21.10.2020) [in Russian].
3. *Mantsurov, A.Yu.* (2012) Sistema obespecheniya vnutrenney bezopasnosti Kitayskoy Narodnoy Respubliki. “The System of Ensuring the Internal Security of the People’s Republic of China”: author. dis ... cand. jurid. sci.: 12.00.14. All-Russian Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation. Moscow. 26 p. [in Russian].
4. On the People’s Police: Law of the People’s Republic of China dated February 28, 1995. URL: <http://www.law.ucl.ru/police.htm> (Date of Application: 21.10.2020) [in Russian].
5. *Chimarov, S.Yu.* (2016) K voprosu o missii narodnoy politsii KNR na puti k realizatsii “kitayskoy mechtyi”. “On the Mission of the People’s Police of the People’s Republic of China on the Way to Realizing the “Chinese Dream””. Science Symbol 4, 66–68 [in Russian].
6. *Mayorov, V.I., Dunaeva, O.N.* (2018) Pravovye osnovy deyatelnosti politsii po obespecheniyu bezopasnosti uchastnikov dorozhnogo dvizheniya v Kitayskoy Narodnoy Respublike. “The Legal Framework for Police Activities to Ensure the Safety of Road Users in the People’s Republic of China”. Bulletin of the Omsk Law Academy. Vol. 15. No 4. P. 480–486 [in Russian].
7. *Mantsurov, A.Yu.* (2009) Osobennosti taktiki deyatelnosti Narodnoy politsii Kitayskoy Narodnoy Respubliki pri nesenii sluzhbyi. “Features of the Tactics of the People’s Police of the People’s Republic of China while Serving”. Bulletin of the Moscow University of the Ministry of Internal Affairs of Russia 11, 105–108 [in Russian].

Tsyhanov Oleh,

Doct. Sci. (Law), Associate Professor,
Chief Researcher of Research Laboratory,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-8924-1139

Rybinska Anna,

Cand. Sci. (Law), Senior Staff Scientist of the
Academic Council of the State Research Institute MIA
Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-9521-7688

PEOPLE'S POLICE OF CHINA: FEATURES OF ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND TACTICS OF ACTIVITY

Research article analyzes the features of the organizational structure and tactics of the People's Police of China, which plays a major role in the internal security system of the Chinese state.

It is noted that in recent decades, the People's Republic of China has made a huge leap forward – the country's economy took second place in the world rankings, in nominal terms of gross domestic product in dollar terms, it is ahead of only the US economy.

Attention is drawn to the fact that the Chinese police system is a hybrid model that combines centralized specificity with the characteristics of decentralization in management. The dual model of subordination has a number of clear advantages, as regional and local public safety authorities have independent powers to manage and plan police forces. The Chinese police use specific but effective methods of service to carry out their public security tasks. At the same time, the People's Police of the PRC is forcing the accelerated implementation of a strategy aimed at strengthening its units with innovations in scientific technology that significantly increase the efficiency of policing.

The tasks of the Chinese Public Security Police are to ensure the peace and security of society. To carry them out, the public security police carry out the following activities: they are on round-the-clock duty in the serviced territory; are in constant contact with citizens during street shifts; patrol the reporting areas. At the same time, the Chinese police are forcing the accelerated implementation of a strategy aimed at strengthening of their units with innovations in scientific technology that significantly increase the efficiency of policing.

Of course, it is important for our country to study China's experience in the improvement of the organization of executive bodies that ensure internal security, which will expand the set of our ideas about ways of state building in law enforcement in the system of executive bodies of Ukraine, enrich and provide new quality of knowledge about the forms and methods of combating offenses. This, in turn, will allow more productive work on improving domestic legal institutions, find more constructive theoretical and practical solutions to problems in law-making and law

© Tsyhanov Oleh, Rybinska Anna, 2021

enforcement activities of the internal security of Ukraine, as well as positively affect the rule of law in the process.

Keywords: hybrid model of police system, Ministry of Public Security of the People's Republic of China, People's Police of China, organizational structure, tactics, innovations of scientific technologies, foreign experience.

Отримано 08.06.2021